

حقوق مدنی ۳

تعهدات

دکتر مهدی سایدی

مجمع علمی و فرهنگی مجد

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تخلف را به دفتر مرکزی مجد گزارش فرمایید.

شهیدی، مهدی
حقوق مدنی ۳: تعهدات / مهدی شهیدی. - تهران: مجد.
۲۵۶ ص.
ISBN 978-964-6153-73-8
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه به صورت زیرنویس.
۱. قراردادها - قوانین و مقررات - ایران. ۲. تعهدات (حقوق) - قوانین و
مقررات - ایران. ۳. عقود و ایقاعات - قوانین و مقررات - ایران. ۴.
حقوق مدنی - ایران. الف. ایران. قوانین و احکام. ب. عنوان.
۳۴۶/۵۵۰۲ KMH ۸۵۸ / ۹۷
۱۲۶ کتابخانه ملی ایران
جلد نگهداری: ۸۰-۱۴۵۰۹

حقوق مدنی ۳ - تعهدات

دکتر مهدی شهیدی

انتشارات مجد

چاپ بیستم و دوم: ۱۳۹۷ تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰,۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و منحصراً به محال است.

دفتر مرکزی:

تهران، خیابان منیری جاوید، تقاطع شهدای اندامری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۴۳۲۸۶

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۱۵۳-۷۳-۸

ISBN: 978-964-6153-73-8

فروشگاه مرکزی:

خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹ تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

فروش اینترنتی آثار حقوقی:

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۳۰	طرفین	۱۰	پیش درآمد
۳۰	طرح مبحث	۱۱	پیشگفتار
۳۰	قصد	۱۲	۲ و ۳ و ۴ مقدمه
۳۳	اراده کننده	۱۷	فصل اول: تقسیم عقد
۳۴	تفکیک قصد و رضا	۱۷	۵ کلیات
۳۵	جنبه اعلامی اراده	۱۷	تقسیم اول: از نظر دوام
۳۷	توافق قصد ها	۱۷	۶ عقد لازم و غیر لازم
۳۷	همکاری اراده ها	۱۸	تقسیم دوم: از نظر کمال انشای عقد
۳۷	۱- نوع عقد	۱۸	۷ عقد معلق و مشروط
۳۷	۲- ماهیت مورد عقد	۲۲	اول: شرط متأخر
۳۸	۳- مصداق ماهیت واحد	۲۱	دوم: واجب معلق
۳۹	۴- وصف مهم مورد کلی عقد	۲۴	سوم: واجب مشروط
۴۰	موانع تأثیر قصد طرفین		تقسیم سوم: عقد معوض و عقد غیر معوض
۴۰	طرح گفتار	۲۵	۸ بیان تقسیم
۴۰	بحث: حجت: اشتباه	۲۵	تقسیم چهارم: عقد تملیکی و عهده
	الف اشتباه مانع یا اشتباه مبطل	۲۶	۹ بیان تقسیم
۴۰	عقد		تقسیم پنجم: عقد مطلق و عقد مشروط
۴۰	۱۹ بیان کلی	۲۷	مشروط
	۱- اشتباه در جنس مورد معامله	۲۷	۱۰ بیان تقسیم
۴۱	عین معین		تقسیم ششم: عقد تشریفاتی و غیر تشریفاتی
	۲- اشتباه طرفین در باطل بودن عقد در اثر اشتباه نسبت به ماهیت مورد آن	۲۷	۱۱ بیان تقسیم
۴۲	۳- اشتباه در شخص طرف معامله		فصل دوم: شرایط اساسی صحت معامله
۴۳	ب- اشتباهی که در وضعیت عقد بی تأثیر است	۲۸	۱۲ بیان کلی
۴۵			مبحث اول: قصد و رضای

- ۶۱ رضا
- ۶۱ بیان کلی ۳۴
- ۶۲ فقدان رضا (اکراه) ۳۵
- ۶۲ شرایط اکراه مؤثر ۳۶
- ۶۴ موضوع اکراه ۳۷
- ۶۵ نکات مربوط به اکراه ۳۸
- ۶۷ اضطراب - عدم تأثیر ۳۸
- ۶۸ مبحث دوم: اهلیت طرفین ۳۹
- ۶۸ طرح مبحث ۴۰
- ۶۸ اهلیت تمتع ۴۱
- ۶۸ اهلیت استیفا ۴۲
- ۶۹ اول - بلوغ ۴۳
- ۷۳ دوم - عقل ۴۴
- ۷۴ سوم - رشد ۴۵
- ۷۴ احکام معاملات اشخاص فاقد اهلیت ۴۶
- ۷۴ نخست - وضعیت معاملات مجنون ۴۷
- ۷۵ وضعیت معاملات مجنون ۴۸
- ۷۵ اهلیت ۴۹
- ۷۵ دوم - وضعیت معاملات صغیر ۵۰
- ۷۶ غیر ممیز ۵۱
- ۷۶ وضعیت معاملات اشخاص ممیز ۵۲
- ۷۷ فاقد بلوغ یا رشد ۵۳
- ۷۷ نخست - وضعیت معاملات سفیه ۵۴
- ۷۷ دوم - وضعیت معاملات صغیر ۵۵
- ۷۸ ممیز ۵۶
- ۸۲ مبحث سوم: مورد معامله ۵۷
- ۸۲ طرح مبحث ۵۸
- ۲۰ بیان کلی ۴۵
- ۲۱ اشتباه در اوصاف مورد معامله ۴۶
- ۲۲ اشتباه در انگیزه یا جهت معامله ۴۷
- ۲۳ اشتباه در ارزش مورد معامله ۴۸
- ۲۴ اشتباه در شخص یا بعضی از اوصاف شخصیت طرف معامله که عملی عمده عقد نیست ۴۹
- ۲۵ مانع دوم: مانع قانونی ۴۹
- ۲۵ مانع عدم اراده ۵۰
- ۲۶ شرایط اثر عقد طرفین ۵۱
- ۲۶ طرح مطالب ۵۲
- ۲۷ نخست - ایجاب ۵۳
- ۲۷ تفاوت ایجاب با وعده ۵۴
- ۲۷ مذاکرات پیش از عقد و پیش از عقد ۵۵
- ۲۸ اثر ایجاب ۵۶
- ۲۸ دوم - قبول ۵۷
- ۲۹ قبول پیش از ایجاب ۵۸
- ۳۰ سکوت ۵۹
- ۳۱ توالی بین ایجاب و قبول ۶۰
- ۳۱ زمان و مکان تشکیل عقد ۶۱
- ۳۲ نخست - تعیین نتایج زمان تشکیل عقد ۶۲
- ۳۲ زمان و مکان تشکیل عقد در عقود که طرفین آن در دو مکان مختلف هستند ۶۳
- ۳۳ نظریه مطابق با سیستم حقوق ایران ۶۴

عملی ۱۰۵	۵۰ شرایط مورد معامله ۸۲
سوم - عرف ۱۰۵	۱- مالیت داشتن ۸۲
مبحث دوم: آثار قرارداد بین طرفهای	۲- منفعت عقلایی داشتن ۸۴
عقد و قائم مقام ایشان ۱۰۹	۳- منفعت مشروع داشتن ۸۵
۶۱ طرف قرارداد ۱۰۹	۴- مقلور بودن تسلیم ۸۵
۶۲ قائم مقام ۱۰۹	غیر مقلور بودن موقت تسلیم مورد
مبحث سوم: خسارات عدم اجرای	معامله ۸۷
تعهد ۱۱۱	سلب اثر بر تسلیم مورد معامله ۸۷
۶۳ مسئولیت متعهد ۱۱۱	۵- معلوم بودن ۸۸
۶۴ شرایط مطالبه خسارت ۱۱۳	علم تفصیلی و اسم اجمالی ۹۲
مبحث چهارم: اثر عقود نسبت به	۶- معین بودن ۹۳
اشخاص ثالث ۱۲۳	۷- قابل انتقال بودن ۹۴
۶۵ طرح مبحث ۱۲۳	۸- موجود بودن ۹۴
۶۶ الف - مواردی که عقد علیه	مبحث چهارم: جهت معامله ۹۵
اشخاص ثالث اثر دارد ۱۲۳	۵۱ انگیزه ۹۵
۶۷ ب - مواردی که عقد به سود	۵۲ شرایط تأثیر جهت نامشروع ۹۶
اشخاص ثالث اثر می‌کند ۱۲۴	۵۳ معامله به قصد فرار از دین ۹۸
۶۸ تحلیل حقوقی تعهد به سود	۵۴ تفاوت بین معامله به قصد فرار
شخص ثالث ۱۲۶	از دین و معامله صوری ۹۹
فصل چهارم: شروط ضمن عقد ۱۲۹	فصل سوم: اصول قراردادها و اثر
۶۹ شروط محالی ۱۲۹	معاملات ۱۰۱
مبحث اول: کلیات ۱۲۹	۵۵ طرح مباحث ۱۰۱
۷۰ ویژگیها ۱۲۹	مبحث اول: قواعد عمومی ۱۰۱
۷۱ شروط له و مشروط علیه ۱۳۳	۵۶ طرح مبحث ۱۰۱
مبحث دوم: اقسام شرط ۱۳۴	۵۷ الف) قاعده لزوم عقد ۱۰۱
۷۲ اقسام تقسیمها ۱۳۴	۵۸ ب) اصل صحت ۱۰۳
گفتار اول: شروط باطل ۱۳۴	۵۹ ج) تفسیر قرارداد ۱۰۳
۷۳ طرح گفتار ۱۳۴	۶۰ وسیله تفسیر قرارداد ۱۰۴
۷۴ اول - شروط باطلی که عقد را	نخست - کلمات و قرائن ۱۰۴
فاسد نمی‌کند ۱۳۵	دوم - مقررات قانونی و اصول

- ۷۵ دوم - شرط باطلی که مفسد عقد می باشد. ۱۳۷
- گفتار دوم: شروط صحیح ۱۴۰
- ۷۶ طرح گفتار ۱۴۰
- ۷۷ بند اول - شرط صفت ۱۴۰
- ۷۸ بند دوم - شرط نتیجه ۱۴۳
- ۷۹ بند سوم - شرط فعل ۱۴۴
- تخلّف شرط و اثر آن در روابط طرفین ۱۴۵
- ۸۰ نخست - تلف از شرط صفت ۱۴۵
- ۸۱ دوم - تخلف از شرط نتیجه ۱۴۶
- ۸۲ سوم - تخلّف از شرط فعل ۱۴۷
- فصل پنجم: معاملات فضولی ۱۵۰
- ۸۳ تعریف ۱۵۱
- گفتار نخست: وضعیت و آثار معامله قبل از اجازه و ردّ ۱۵۴
- ۸۴ عدم نفوذ عقد ۱۵۴
- گفتار دوم: وضعیت و آثار معامله پس از اجازه ۱۵۵
- ۸۵ طرح گفتار ۱۵۵
- ۸۶ الف - وضعیت معامله ۱۵۵
- ۸۷ ب - آثار معامله پس از اجازه ۱۵۷
- ۸۸ معاملات متعدد بر مال غیر ۱۶۲
- گفتار سوم: وضعیت و آثار معامله پس از رد ۱۶۲
- ۸۹ بطلان و روابط اطراف معامله ۱۶۲
- فصل ششم - سقوط تعهدات ... ۱۶۶
- ۹۰ تقسیم مطالب فصل ۱۶۶
- مبحث اول: وفای به عهد ۱۶۷
- ۹۱ طرح مباحث ۱۶۷
- گفتار اول: تعهد ۱۶۷
- ۹۲ شرح گفتار ۱۶۷
- گفتار دوم: ایفاءکننده ۱۷۲
- ۹۳ شرح گفتار ۱۷۲
- گفتار سوم: مورد تعهد ۱۷۳
- ۹۴ شرح گفتار ۱۷۳
- گفتار چهارم: شخصی که دین به او تسلیم می گردد ۱۷۶
- ۹۵ شرح گفتار ۱۷۶
- گفتار پنجم: زمان و مکان و هزینه ایفاء تعهد ۱۷۶
- ۹۶ شرح گفتار ۱۷۶
- مبحث دوم: اقاله ۱۷۸
- ۹۷ شرح مبحث ۱۷۸
- مبحث سوم: ایراء ۱۸۲
- ۹۸ شرح مبحث ۱۸۲
- مبحث چهارم: تبدیل تعهد ۱۸۴
- ۹۹ شرح مبحث ۱۸۴
- گفتار نخست: اقسام تبدیل تعهد ۱۸۵
- ۱۰۰ اقسام چهارگانه ۱۸۵
- ۱۰۱ الف - تبدیل تعهد از طریق تبدیل دین ۱۸۵
- ۱۰۲ ب - تبدیل تعهد از طریق تبدیل مدیون ۱۸۶
- ۱۰۳ ج - تبدیل تعهد از طریق تبدیل دائن ۱۸۷
- گفتار دوم: ماهیت و آثار تبدیل

فهرست مطالب □ ۷

۲۰۳	 ۱۳۶۵/۴/۱۵
۷	مسئله امتحانی ب -
۲۰۴	 ۱۳۶۵/۴/۱۵
۸	مسئله امتحانی ج -
۲۰۴	 ۶۵/۴/۱۵
۹	مسئله امتحانی ب - دی ماه
۲۰۵	 ۱۳۶۶
۱۰	مسئله امتحانی ج - دی ماه
۲۰۵	 ۱۳۶۶
۱۱	مسئله امتحانی الف - دی ماه
۲۰۶	 ۱۳۷۰
۱۲	مسئله امتحانی (ب) - دی ماه
۲۰۷	 ۱۳۷۰
۱۳	مسئله امتحانی ج - دی ماه
۲۰۸	 ۱۳۷۰
۱۴	مسئله امتحانی الف - تیرماه
۲۰۹	 ۱۳۷۱
۱۵	مسئله امتحانی ب - تیرماه
۲۱۱	 ۳۷
۱۶	مسئله امتحانی ج - تیرماه
۲۱۱	 ۱۳۷۱
۱۷	مسئله امتحانی الف - دی ماه
۲۱۲	 ۱۳۷۱
۱۸	مسئله امتحانی الف - دی ماه
۲۱۴	 ۱۳۷۱
۱۹	مسئله امتحانی الف - دی ماه
۲۱۴	 ۱۳۷۱
۲۰	مسئله امتحانی الف - بهمن ماه
۲۱۴	 ۱۳۷۲

۱۸۸	 تعهد
۱۸۸	 ۱۰۴ شرح گفتار
	گفتار سوم: شرایط تحقق تبدیل
۱۹۰	 تعهد
۱۹۰	 ۱۰۵ لزوم اجتماع شرایط
۱۹۱	 مبحث پنجم: تهاتر
۱۹۱	 ۱۰۶ طرح مبحث
۱۹۱	 گفتار او: تهاتر قهری
۱۹۱	 ۱۰۷ شرح گفتار
۱۹۲	 ۱۰۸ شرایط تحقق تهاتر قهری
۱۹۵	 گفتار دوم: تهاتر قهری
۱۹۵	 ۱۰۹ شرح گفتار
۱۹۵	 گفتار سوم: تهاتر قضائی
۱۹۵	 ۱۱۰ شرح گفتار
۱۹۵	 مبحث ششم: مالکیت مافی الذمه
۱۹۵	 ۱۱۱ شرح مبحث
۱۹۷	 مبحث هفتم: تلف مورد تعهد
۱۹۷	 ۱۱۲ شرح
۱۹۸	 نمونه مسائل امتحانی
۱	مسئله امتحانی الف -
۱۹۹	 ۱۳۶۲/۱۰/۲۴
۲	مسئله امتحانی ب -
۱۹۹	 ۱۳۶۲/۱۰/۲۴
۳	مسئله امتحانی الف -
۲۰۰	 ۶۳/۴/۶
۴	مسئله امتحانی ب -
۲۰۱	 ۱۳۶۳/۴/۶
۵	مسئله امتحانی ج -
۲۰۲	 ۱۳۶۳/۴/۶
۶	مسئله امتحانی الف -

۳۶ مسئله امتحانی ب - ۱۶ تیرماه	۲۱ مسئله امتحانی ب - بهمن ماه
۲۲۹ ۱۳۷۵	۲۱۵ ۱۳۷۲
۳۷ مسئله امتحانی ج - ۱۶ تیرماه	۲۲ مسئله امتحانی ج - بهمن ماه
۲۳۰ ۱۳۷۵	۲۱۵ ۱۳۷۲
۳۸ مسئله امتحانی الف - بهمن	۲۳ مسئله امتحانی الف - ۲۴ خرداد
۲۳۱ ۱۳۷۵	ماه ۱۳۷۳
۳۹ مسئله امتحانی ب - بهمن	۲۴ مسئله امتحانی ب - ۲۴ خرداد
۲۳۳ ۱۳۷۵	۲۱۷ ۱۳۷۳
۴۰ مسئله امتحانی ج - بهمن	۲۵ مسئله امتحانی ج - ۲۴ خرداد ماه
۲۳۴ ۱۳۷۵	۲۱۸ ۱۳۷۳
۴۱ مسئله امتحانی الف - ۲۹ خرداد	۲۶ مسئله امتحانی الف - بهمن ماه
۲۳۴ ۱۳۷۶	۲۱۹ ۱۳۷۳
۴۲ مسئله امتحانی ب - ۲۹ خرداد	۲۷ مسئله امتحانی ب - بهمن ماه
۲۳۶ ۱۳۷۶	۲۲ ۱۳۷۳
۴۳ مسئله امتحانی ج - ۲۹ خرداد	۲۸ مسئله امتحانی ج - بهمن ماه
۲۳۸ ۱۳۷۶	۲۱۱ ۱۳۷۳
۴۴ مسئله امتحانی الف -	۲۹ مسئله امتحانی الف -
۲۳۷ ۱۳۷۶/۱۰/۲۹	۲۲۱ ۱۳۷۴/۴/۱۳
۴۵ مسئله امتحانی ب -	۳۰ مسئله امتحانی ب -
۲۳۹ ۱۳۷۶/۱۰/۲۹	۲۲۳ ۱۳۷۴/۴/۱۳
۴۶ مسئله امتحانی ج -	۳۱ مسئله امتحانی ج -
۲۳۹ ۱۳۷۶/۱۰/۲۹	۲۲۳ ۱۳۷۴/۴/۱۳
۴۷ مسئله امتحانی الف - تیرماه	۳۲ مسئله امتحانی الف - دی ماه
۲۴۰ ۱۳۷۷	۲۲۴ ۱۳۷۴
۴۸ مسئله امتحانی ب - تیرماه	۳۳ مسئله امتحانی ب - دی ماه
۲۴۲ ۱۳۷۷	۲۲۶ ۱۳۷۴
۴۹ مسئله امتحانی ج تیرماه ۷۷	۳۴ مسئله امتحانی ج - دی ماه
۵۰ مسئله امتحانی الف -	۲۲۷ ۱۳۷۴
۲۴۴ ۱۳۷۹/۴/۶	۳۵ مسئله امتحانی الف - ۱۶ تیرماه
	۲۲۸ ۱۳۷۵

۵۵	مسئله امتحانی ج -	۵۱	مسئله امتحانی ب -
۲۴۹ ۱۳۷۹/۱۰/۲۴		۲۴۵ ۱۳۷۹/۴/۶	
۵۶	مسئله امتحانی ج -	۵۲	مسئله امتحانی ج -
۲۴۹ ۱۳۸۰/۴/۴		۲۴۶ ۱۳۷۹/۴/۶	
۵۷	مسئله امتحانی ب -	۵۳	مسئله امتحانی الف -
۲۵۰ ۱۳۸۰/۴/۴		۲۴۷ ۱۳۷۹/۱۰/۲۴	
۵۸	مسئله امتحانی ج -	۵۴	مسئله امتحانی ب -
۲۵۱ ۱۳۸۰/۴/۴		۲۴۹ ۱۳۷۹/۱۰/۲۴	

علاقه تخصصی

Dr.civ.	droit civit	جلد	ج.
n.	Numéro(number)	چاپ	چ.
préc.	Précité	شماره	ش.
T.	Tome	رجوع شود	ر.ش.
		صفحه	ص.
		قانون آیین دادرسی مدنی	ق.آ.د.م.
		قانون مدنی	ق.م.

پیشگفتار

از آغاز تدریس حقوق مدنی ۳ در دانشکده حقوق تا کنون، جزوه درس حقوق مدنی ۳ که در بردارنده مندرجات این کتاب بود به عنوان برنامه درسی دوره کارشناسی تدریس گردیده، منتها مطالب دیگری نیز در کلاس به مناسبت موضوع مورد بحث از جهت تکمیل یا توضیح یا تمثیل بیان می شده است.

چون نگاشته، تألیف دوره تعهدات را به طور تفصیلی در دست داشته و دارم که تاکنون چهار جلد آن چاپ و منتشر شده است و می تواند مورد مراجعه دانشجویان قرار گیرد، لذا چاپ و انتشار مجموعه موازی دیگری با همان موضوع ممکن است به دیده نخست، دوباره داری و باز دازی مطالب در قالب عباراتی متفاوت به نظر برسد اما از آنجا که هنوز دور مصوبی قراردادها و تعهدات تکمیل نشده و جزوه درس مزبور که جز در پاره‌ای موارد، به دور ز تفصیل و در حد برنامه درسی حقوق مدنی ۳ مقطع کارشناسی و به گونه‌ای ساده تنظیم گردیده، مورد نیاز است و در دانشکده‌های حقوق کشور تدریس می شود بر اساس اعلام رضایت اینجانب تکثیر شده و در اختیار دانشجویان قرار می گیرد، در اشکسبرداریهای متعدد، گاهی نسخه‌های موجود در دست دانشجویان ناخوانا و به سبب اختلال در مطالعه شده و از سوی دیگر در مواردی، تکثیر آن مورد سوء استفاده می‌یابد از حیث مطالبه بهایی گزاف و بی تناسب از دانشجویان واقع می‌گردد، لذا بر اساس درخواست مکرر عده‌ای از همکاران محترم و دانشجویان عزیز با چاپ و انتشار این جزوه که صرفاً برای تدریس در دوره کارشناسی تنظیم شده است، پس از انجام اصلاحات و تطبیق با مقررات روز موافقت گردید.

برای همکاران محترم در راه تعلیم و تنویر افکار و برای دانشجویان عزیز در بهره‌گیری از اندیشه‌های گران استادان خویش و فراگیری دانش حیات بخش حقوق، امید و آرزوی موفقیت روز افزون دارم.